

2 χρόνια πανδημία: ισχυροποίηση του κράτους και του εργοδότη

της Δώρας Σταθοπούλου

Βρισκόμαστε πλέον στο πέμπτο κύμα της πανδημίας με τα κρούσματα στις 31.12.2021 να ξεπερνούν τις 40.000. Κατά τη διάρκεια των δύο χρόνων υγειονομικής κρίσης η ελληνική κυβέρνηση έλαβε σειρά έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της διάδοσης της COVID-19. [\[1\]](#) Έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού ελήφθησαν και στην αγορά εργασίας. Στο παρόν άρθρο θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια σύντομη περιοδολόγηση των κυβερνητικών μέτρων, έκτακτων (και μη), στο πεδίο της αγοράς εργασίας.

Lockdown και εργατικό δίκαιο «έκτακτης ανάγκης»

Η κυβέρνηση της ΝΔ, στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει την υγειονομική κρίση αλλά και τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της, τον Μάρτιο του 2020 επέβαλε γενικό lockdown 5 εβδομάδων και υιοθέτησε «κατεπείγοντα και έκτακτα μέτρα στην αγορά εργασίας για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της διάδοσης του κορωνοϊού ως προς την οργάνωση του χρόνου και του τόπου εργασίας». [\[2\]](#) Τα μέτρα αφορούσαν στην άρση της λειτουργίας σειρά κλάδων οικονομικής δραστηριότητας όπως ο επισιτισμός, το εμπόριο, ο πολιτισμός κ.λπ., και κατά συνέπεια το «πάγωμα» της εργασιακής σχέσης, μέσω των αναστολών συμβάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή θέσπισε ένα εργατικό δίκαιο έκτακτης

ανάγκης, [\[3\]](#) υιοθετώντας σειρά αντεργατικών μέτρων, κάνοντας χρήση όλων των μνημονιακών αντεργατικών μέτρων αλλά και όσων αντεργατικών μέτρων ψήφισε λίγους μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας με το νόμο με τίτλο «Επενδύω στην Ελλάδα».

Ο τίτλος του άρθρου της σχετικής Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «κατεπείγοντα και έκτακτα μέτρα στην αγορά εργασίας για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της διάδοσης του κορωνοϊού ως προς την οργάνωση του χρόνου και του τόπου εργασίας» ομολογεί την στόχευση των κρατικών παρεμβάσεων. Πρώτη μέριμνα της κυβέρνησης ήταν η ευέλικτη χρήση δύο σημαντικών όρων εργασίας, του χρόνου και του τόπου εργασίας. Αυτή η ευελιξία αποτέλεσε τον πυρήνα των έκτακτων μέτρων. Πρόκειται για την προσαρμογή των ευέλικτων σχέσεων εργασίας που κυριαρχούν επί δεκαετίες στην ελληνική αγορά εργασίας, στα δεδομένα της πανδημίας, και ειδικότερα στις ανάγκες της υπολειτουργίας των επιχειρήσεων.

Την ίδια στιγμή, η κρατική πολιτική διαχείρισης της πανδημίας ενίσχυσε το διευθυντικό δικαίωμα των εργοδοτών, δίνοντάς τους την εξουσία να προβαίνουν μονομερώς στη χρήση ευέλικτων μορφών εργασίας (διαθεσιμότητα, αναστολή σύμβασης, τηλεργασία, εκ περιτροπής εργασία με ταυτόχρονη μείωση 50% του μισθού κ.λπ.). Στόχος ήταν η υπαγωγή των εργαζόμενων τάξεων στην πειθαρχία των επιχειρήσεων και η προσαρμογή του όγκου της εργατικής τους δύναμης στις περιορισμένες πλέον λειτουργικές ανάγκες τους.

Περαιτέρω, τα έκτακτα κυβερνητικά μέτρα στόχευσαν στον μηδενισμό ή τον σημαντικό περιορισμό του μισθολογικού κόστους των επιχειρήσεων/εργοδοτών. Επιδότησε μέρος του μισθού των εργαζομένων (534 ευρώ ως αποζημίωση ειδικού σκοπού), μετατρέποντας μεγάλο μέρος των εργαζομένων σε επιδοματούχους. Η ελληνική κυβέρνηση, εν αντιθέσει με άλλες χώρες που επιδότησαν είτε το σύνολο είτε μεγάλο μέρος (50%) του μισθού των εργαζόμενων τάξεων, υιοθέτησε μια υπολειμματική αντιμετώπιση της απώλειας του μισθού των εργαζομένων, με την παροχή ειδικού επιδόματος αποζημίωσης. Η προνοιακή αυτή αντιμετώπιση της αναστολής σύμβασης, όπως εύστοχα αναφέρει ο

Α. Καψάλης, παραπέμπει σε καθεστώς ανεργίας.^[4]

Η προσωρινή αναστολή λειτουργίας των μονάδων/δομών παροχής φροντίδας ή εκπαίδευσης και στη συνέχεια η ιδιότυπη λειτουργία της εκπαίδευσης (τηλε-εκπαίδευση) ανάγκασε την κυβέρνηση να θεσπίσει άδεια ειδικού σκοπού για τους εργαζόμενους γονείς. Με την ρητορική της «αλληλέγγυας συνευθύνης» θεσπίζεται ένα ειδικό σχήμα άδειας τριών ημερών (2 ημέρες ο εργοδότης, 1 ημέρα το κράτος), που ακολουθείται από την υποχρέωση των εργαζομένων να παρέχουν μία ημέρα κανονικής άδειας που αφαιρείται από την συνολική ετήσια κανονική άδειά τους. Χιλιάδες ώρες ανάπαυσης των εργαζόμενων θα χαθούν για χάρη του περιορισμού των επιπτώσεων της πανδημίας στις επιχειρήσεις. Το γυναικείο εργατικό δυναμικό θα υποστεί συνεχόμενες πιέσεις και εκφοβισμούς με στόχο την απαλλοτρίωση των δικαιωμάτων τους για άδεια ανάρρωσης και ετήσιας ανάπαυσης.

Παρά της διακηρύξεις της για προστασία της εργασίας και ανάσχεση της ανεργίας, η κυβέρνηση δεν απαγόρευσε συνολικά τις απολύσεις παρά μόνο στις επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία. Το μέτρο της απαγόρευσης των απολύσεων, που υιοθέτησε, ήταν βραχυπρόθεσμο, δηλαδή ισόχρονης διάρκειας με την περίοδο αναστολής των συμβάσεων εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο δεν απέτρεψε αλλά απλώς ανέβαλε τις απολύσεις για το κοντινό μέλλον.

Επιπλέον, θέτοντας σε καραντίνα τους ελεγκτικούς μηχανισμούς του κράτους, δηλαδή την επιθεώρηση εργασίας, με την αναστολή της υποχρέωσης των εργοδοτών να ενημερώνουν για τις τροποποιήσεις του ωραρίου, η κυβέρνηση «έκλεισε το μάτι» στην εργοδοτική αυθαιρεσία.

Ταυτόχρονα αξιοποίησε τη χαλάρωση του δόγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις και υιοθέτησε το πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ, χρηματοδοτούμενο από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα SURE. Πρόκειται για μηχανισμό επιδότησης της μετατροπής της πλήρους απασχόλησης σε μερική απασχόληση. Οι «ενεργητικές» πολιτικές στην τροχιά της περαιτέρω ελαστικοποίησης των εργασιακών

σχέσεων και σε ευθυγράμμιση με τις ανάγκες του κεφαλαίου - κυρίως των βιομηχάνων και των ξενοδόχων- μετατρέπουν, σε συνδυασμό με τα άλλα έκτακτα μέτρα, την αγορά εργασίας σε αγορά χρόνου εργασίας. Παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης να περιορίσει τις οικονομικές επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης -με κρατικές πολιτικές που έθεσαν σε αργία μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού και θέσπισαν ένα εργατικό δίκαιο έκτακτης ανάγκης με στόχο την ευέλικτη χρήση του χρόνου και του τόπου εργασίας- δεν απέφυγε την οικονομική ύφεση, με το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) να μειώνεται σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία κατά 8,2%.

«Αυτό το Σαββατοκύριακο επανεκκινούμε το ελληνικό καλοκαίρι, τον ελληνικό τουρισμό»

Με τη φράση αυτή [\[5\]](#) ο υπουργός Τουρισμού, το καλοκαίρι του 2020, έδωσε το σύνθημα για το άνοιγμα της «βαριάς βιομηχανίας της οικονομίας», του τουρισμού. «Από εδώ, από την υπέροχη και ονειρική Σαντορίνη, ο ελληνικός λαός περιμένει το σύνθημα της επιστροφής στην κανονικότητα», δήλωσε χαρακτηριστικά ο υπουργός Τουρισμού. Υπό την πίεση μερίδας του κεφαλαίου έπρεπε να μπει σε λειτουργία ο τουρισμός, «το εθνικό κεφάλαιο της ομοψυχίας, της πειθαρχίας και της σοβαρότητας», όπως τον χαρακτήρισε ο αρμόδιος Υπουργός. Στον κλάδο του τουρισμού και στους κλάδους δορυφόρους του (επισιτισμό, εμπόριο και μεταφορές) οι εργαζόμενοι/ες κλήθηκαν να εργαστούν σε ένα εργασιακό περιβάλλον που κυριαρχεί η εργοδοτική ασυδοσία, όσον αφορά στην λήψη μέτρων για την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων, στα ωράρια των εργαζομένων, στις αμοιβές. Οι απώλειες στην κερδοφορία των επιχειρήσεων έπρεπε να ανακτηθούν με την μορφή των απλήρωτων υπερωριών και των εξοντωτικών ωραρίων, ενώ τα κρούσματα πλήθαιναν στους εργασιακούς χώρους, χώρους υπερμετάδοσης του κωρονοϊού. Πλήθος οι καταγγελίες των σωματείων στον τουρισμό, τον επισιτισμό, το εμπόριο. Η

κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή απάλλαξε τους εργοδότες από την υποχρέωση για την προστασία της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων.[\[6\]](#) Η εργοδοτική αυθαιρεσία εκδηλώθηκε με την απόκρυψη των κρουσμάτων σε εργαζόμενους, με τον εξαναγκασμό των εργαζομένων να τα κρατήσουν κρυφά για να μην χάσουν τη δουλειά τους, με την κάλυψη της δαπάνης των διαγνωστικών τεστ από τους /τις εργαζόμενους/ες.

Στα αλλεπάλληλα κύματα της πανδημίας Covid-19 το εργατικό δυναμικό νοσεί αλλά «οφείλει» να εργάζεται

Παρά τις διακηρύξεις του πρωθυπουργού για ασφαλές άνοιγμα της οικονομίας και τις κυβερνητικές τυμπανοκρουσίες για την επιτυχή διαχείριση του πρώτου κύματος της πανδημίας, το Οκτώβριο του 2020, το δεύτερο κύμα της πανδημίας πλήττει την Ελλάδα. Οι θάνατοι, οι διασωληνώσεις και τα κρούσματα αυξάνονται συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο. Ωστόσο, με διάγγελμά του ο Κυριάκος Μητσοτάκης εφαρμόζει επιλεκτικά τα μέτρα αποφυγής της διασποράς του covid-19. Οι κανόνες, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, «επικεντρώνονται στις δύο εστίες που, διαπιστωμένα, ευνοούν τη μετάδοση του ιού: Στη διασκέδαση και την κινητικότητα των πολιτών. Ενώ διατηρούν σε ολόκληρη την επικράτεια τη λειτουργία της βιομηχανίας, του λιανεμπορίου και των σχολείων. Και παραμένουν ανοιχτές υπηρεσίες, όπως τα ξενοδοχεία και τα κομμωτήρια. Γιατί εκεί τα στοιχεία δείχνουν ότι το πρόβλημα ελέγχεται».[\[7\]](#) Παρά το γεγονός ότι το δεύτερο κύμα πανδημίας είναι σφοδρότερο, η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να περιορίσει τον αντίκτυπό της στην παραγωγή, την διανομή και την αγορά των προϊόντων. Η οικονομία πρέπει να συνεχίσει τη λειτουργία της, και αναγκαία προϋπόθεση είναι η επιστροφή των εργαζόμενων τάξεων στους χώρους εργασίας. Σε αυτή τη φάση της πανδημίας, η οικονομία τίθεται ξεκάθαρα πάνω από τις ζωές των εργαζομένων. Η αξία της ζωής των εργαζομένων υποτιμάται σε σχέση με τις αξίες που παράγονται από την εργασία τους. Το

«άνοιγμα» της οικονομίας έχει ως αντίτιμο την ζωή και την υγεία των εργαζομένων τάξεων.[\[8\]](#)

Με τα κύματα της πανδημίας να διαδέχονται το ένα το άλλο, πρώτο μέλημα της κυβέρνησης είναι το «άνοιγμα» της οικονομίας. Στην μάχη για την αναπλήρωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και της κερδοφορίας του κεφαλαίου η κυβέρνηση χρησιμοποιεί το εργατικό δίκαιο έκτακτης ανάγκης (αναστολές συμβάσεων και τηλεργασία) σε συνδυασμό με δύο νέα «όπλα»: το εμβόλιο και τον νόμο Χατζηδάκη.

Το εμβολιαστικό πρόγραμμα με τον κυβερνητικό τίτλο «Ελευθερία» θα «απελευθερώσει» το εργατικό δυναμικό. Το εμβόλιο ανάγεται πρακτικά στο μοναδικό μέτρο αντιμετώπισης της πανδημίας και στους χώρους εργασίας. Το εμβολιαστικό πρόγραμμα εφαρμόζεται κι αυτό με όρους ατομικής ευθύνης. Πιστή στην θατσερική αφήγηση ότι η κοινωνία είναι τα άτομα και οι οικογένειές τους, η ελληνική κυβέρνηση εξατομίκευσε την ευθύνη της προστασίας της ζωής. Αυτό, ωστόσο δεν αφορά και τον εργοδότη. Η βασική αρχή της ευθύνης του εργοδότη, που διέπει τη νομοθεσία για την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων, αποσύρεται σιωπηρά. Η υποχρέωσή τους να λαμβάνουν μέτρα πρόληψης, να παρέχουν μέσα ατομικής προστασίας, γραπτή εκτίμηση των επαγγελματικών κινδύνων, ουσιαστικά παρακάμπτεται. Η μοναδική υποχρέωση των εργοδοτών είναι η επιτήρηση των νομοθετημένων κατεπειγόντων και έκτακτων μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας στους χώρους εργασίας.[\[9\]](#)

Στο πλαίσιο αυτό, αλλάζει και ο ιστορικά διαμορφωμένος ρόλος του κρατικού ελεγκτικού μηχανισμού που αφορά στον έλεγχο της συμμόρφωσης των εργοδοτών με τους κανόνες του εργατικού δικαίου (Σ.ΕΠ.Ε). Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας όχι μόνο μπαίνει σε καραντίνα στην αρχή της πανδημίας, όπως προαναφέραμε, αλλά ελέγχει πλέον όχι τους εργοδότες αλλά... του εργαζόμενους – κατά πόσο συμμορφώνονται με τα μέτρα αποφυγής της διασποράς του Covid-19. Για πρώτη φορά θεσμοθετούνται διοικητικές κυρώσεις σε βάρος των εργαζομένων. Το μοναδικό μητρώο παραβατών που δημιουργείται, μέσω της εργαλειοποίησης

της πανδημίας, είναι το μητρώο παραβατών των εργαζομένων που δεν τηρούν τα μέτρα προστασίας. Η παρακολούθηση της συμμόρφωσης των εργαζομένων με την υποχρέωση διενέργειας διαγνωστικού ελέγχου νόσησης από τον κορωνοϊό, διαμοιράζεται ανάμεσα στο κράτος και τον εργοδότη.[\[10\]](#)

Η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού που επιβλήθηκε στις δομές υγείας και στις δομές φροντίδας για ηλικιωμένους και για άτομα με αναπηρία απορρέει και αυτή από την ατομική ευθύνη. Στο σημείο αυτό αναφέρουμε ότι η υποχρέωση των εργαζομένων να υποβάλλονται σε υποχρεωτικές ιατρικές πράξεις, προκειμένου για την πρόσβαση και διατήρηση της σχέσης εργασίας σε οικονομικούς κλάδους, δεν είναι καινοφανής. Ειδικά σε κλάδους υγειονομικού ενδιαφέροντος[\[11\]](#) (και όχι μόνο σε αυτούς) ο /η εργαζόμενος/η είναι υποχρεωμένος/η να εφοδιαστεί με βιβλιάριο υγείας, στο οποίο θα βεβαιώνεται ότι ο/η κάτοχός του πέρασε από ιατρική εξέταση και δεν βρέθηκε να πάσχει από μεταδοτικό ή άλλο νόσημα μη συμβατό με την απασχόλησή του/της, ειδάλλως επέρχεται ακυρότητα της σύμβασης εργασίας.[\[12\]](#) Ωστόσο, η υποχρέωση των εργαζομένων σε ιατρικές πράξεις για τη διασφάλιση του συλλογικού αγαθού της δημόσιας υγείας και τη διασφάλιση της ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας δεν απάλλασσε τους εργοδότες από τις υποχρεώσεις τους. Και αυτό γιατί η υποχρέωση της προστασίας των συλλογικών αγαθών και των συλλογικών δικαιωμάτων των υποτελών τάξεων είναι κατακτήσεις του εργατικού κινήματος, το αποτέλεσμα της έκβασης της κοινωνικής σύγκρουσης.

Διόλου τυχαίο το γεγονός ότι η κυβέρνηση αρνείται να χαρακτηρίσει την Covid-19 επαγγελματική νόσο. Αρνείται να εντάξει την Covid-19 στον Εθνικό Κατάλογο Επαγγελματικών Ασθενειών, ώστε να καταχωριστεί σε αυτόν η ασθένεια με αίτιο τον ιό του SARS. Παρά το γεγονός ότι άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναγνωρίσει την Covid-19 ως επαγγελματική για τους εργαζόμενους κυρίως στον τομέα της υγείας,[\[13\]](#) στην Ελλάδα η κυβέρνηση αναγνωρίζει τον κορωνοϊό ως παράγοντα κινδύνου για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων αλλά ακόμα

επεξεργάζεται μια τέτοια προοπτική!!! Ο αρμόδιος υφυπουργός, Π. Τσακλόγλου είναι σαφής για τους δισταγμούς του: «ο χαρακτηρισμός του Covid-19, ως επαγγελματικής νόσου δημιουργεί υποχρεώσεις προς τον εργοδότη: να παίρνει μέτρα υγιεινής, να ενημερώνει τις δημόσιες αρχές στην περίπτωση κρουσμάτων, και μια σειρά από άλλες υποχρεώσεις που καλύπτουν κάθε πτυχή της εργασίας και μάλιστα χωρίς κάποια επιβάρυνση των εργαζομένων». [\[14\]](#) Τέτοια... αδικία για τους εργοδότες δεν μπορεί να τη διανοηθεί ο κ. Τσακλόγλου... Να προσθέσουμε ότι η επαγγελματική ασθένεια αφορά σε κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα, δηλαδή σε υποχρέωση του κράτους να παρέχει ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, επιδόματα, συντάξεις. Μια τέτοια προοπτική παρεκκλίνει από την κυβερνητική αφήγηση της ατομικής ευθύνης και επιφέρει ανεπιθύμητα-κοστοβόρα δικαιώματα.

Η επιστροφή του εργατικού δυναμικού στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας θα γίνει με όρους ελευθερίας αλλά και με όρους «προστασίας» της εργασίας. Το δεύτερο καλοκαίρι της πανδημίας πλησιάζει και η κυβέρνηση σπεύδει να ψηφίσει τον περίφημο αντεργατικό νόμο Χατζηδάκη με τίτλο «για την προστασία της εργασίας», με τον οποίο συνεχίζονται οι αντεργατικές μεταρρυθμίσεις των μνημονίων. Στόχος του νομοσχεδίου είναι η εξατομίκευση της εργασιακής σχέσης, η απορρύθμιση του χρόνου εργασίας, η εντατικοποίηση της εργασίας, καθώς και η περιστολή των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, δηλαδή της συλλογικής αντίστασης απέναντι στην επιχείρηση και τους εργοδότες. Το χαμένο έδαφος της κερδοφορίας του κεφαλαίου θα κερδηθεί με την πλήρη ελαστικοποίηση της εργασίας και την εντατικοποίησή της. Ταυτόχρονα, η συλλογική εκπροσώπηση των εργαζόμενων τάξεων τίθεται υπό κρατικό έλεγχο, η δυνατότητα συλλογικής αντίδρασης περιστελλεται με το πρόσχημα της διαβούλευσης, ενώ στη συνέχεια οι συλλογικές αντιστάσεις κρίνονται από τα δικαστήρια «ακαριαία» και σε όλες τις περιπτώσεις παράνομες.

Το εργατικό δυναμικό νοσεί, αλλά πρέπει να κυκλοφορεί ελεύθερα

Το Μάιο του 2021 με ψήφισμά του [\[15\]](#) σχετικά με τις επιπτώσεις των κανόνων της ΕΕ στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των υπηρεσιών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπενθυμίζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη-μέλη ότι η ελεύθερη κινητικότητα των εργαζομένων αποτελεί βασικό πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και της εργασίας δεν είναι ανεκτή για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το κλείσιμο των συνόρων, οι πολιτικές καραντίνες, οι απαιτήσεις για διαγνωστικά τέστ και οι διάφοροι κανόνες περιορισμού στη μετακίνηση των πολιτών έθεσαν σε κίνδυνο τις εφοδιαστικές αλυσίδες σε τομείς της οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιζητεί τον συντονισμό των μέτρων, κυρίως των περιόδων καραντίνας, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την απρόσκοπτη κυκλοφορία του κεφαλαίου, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και της εργασίας. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών εντός της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς αποτελούν ιδρυτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον λόγο αυτό, η ελεύθερη κυκλοφορία ιδίως των εποχικών και μεθοριακών εργαζομένων σε τομείς καίριας οικονομικής σημασίας για την ενιαία λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς πρέπει να προστατευθεί. Το κεφάλαιο στο ευρωπαϊκό πλαίσιο έχει ανάγκη την μοναδική ελευθερία των εργαζομένων, την ελευθερία της κυκλοφορίας τους...

Με δεδομένο ότι πάνω από το 8% των μετακινούμενων εργαζομένων της ΕΕ απασχολούνται στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής πρόνοιας, πάνω από το 7% στον τομέα των υπηρεσιών μεταφορών και πάνω από το 10% στους τομείς της φιλοξενίας και της εστίασης, η Επιτροπή, το Μάιο του 2021, θα επικαιροποιήσει τη σύστασή της αναφορικά «με την εφαρμογή συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τον περιορισμό της

ελεύθερης κυκλοφορίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19», [\[16\]](#) επικαλούμενη τη βελτίωση της επιδημιολογικής κατάστασης στην Ευρώπη και πιο συγκεκριμένα «τη συνεχή πτωτική τάση του 14ήμερου σωρευτικού ποσοστού ανακοίνωσης κρουσμάτων COVID-19 στην ΕΕ / στον ΕΟΧ, η οποία συνδέεται κυρίως με τη σημαντική αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης σε ολόκληρη την Ένωση». Ζητεί έτσι τη σταδιακή άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία. Βασικό της όπλο για την ελεύθερη κυκλοφορία καταναλωτών/ταξιδιωτών, των εργαζομένων και των οικογενειών τους είναι η «ομαλή εφαρμογή του ενωσιακού ψηφιακού πιστοποιητικού COVID.

Η ελληνική κυβέρνηση, εκτελεστικό κράτος-μέλος της ΕΕ, υιοθέτησε την άρση των περιοριστικών μέτρων και με το βλέμμα στραμμένο στο δεύτερο καλοκαίρι της πανδημίας υποδέχεται τους ταξιδιώτες/καταναλωτές με ένα απλό διαγνωστικό τεστ (rapid test). Οι πλημμελείς έλεγχοι των ταξιδιωτών στην είσοδο, η άρση των περιοριστικών μέτρων, η εντατικοποίηση και ελαστικοποίηση της εργασίας, η υποτίμηση της υγείας και της ζωής των εργαζομένων και η εργοδοτική αυθαιρεσία [\[17\]](#) θα φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. «Τα χαμόγελα θα επανέλθουν στην οικονομία λόγω του τουρισμού», οι ταξιδιωτικές εισπράξεις καταγράφουν πλεόνασμα 689 εκ. ευρώ, το καλοκαίρι του 2021, η αύξηση στις εισπράξεις στον τουρισμό, την εστίαση, το λιανικό εμπόριο και τις μεταφορές διαμορφώθηκε σε 791 εκ. ευρώ. [\[18\]](#)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανησυχεί και για τις επιπτώσεις της πανδημίας στον τομέα της γεωργίας και δεσμεύεται τα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν ότι δεν θα επηρεαστούν οι προμήθειες τροφίμων και ότι εφαρμόζονται ορισμένα βραχυπρόθεσμα μέτρα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «υπενθυμίζει την ανάγκη εξασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων προκειμένου να διατηρηθεί η απασχόληση και η οικονομία ορισμένων περιοχών, καθώς και να διατηρηθούν δραστηριότητες όπως η γεωργία». Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι εποχικοί εργάτες από τρίτες χώρες δεν καλύπτονται από τον [προσωρινό περιορισμό μη αναγκαίων μετακινήσεων στην ΕΕ](#).

Στην Ελλάδα οι μετακινήσεις εργατικού δυναμικού αφορούν ανειδίκευτους εργάτες, πολίτες τρίτων χωρών, στον τομέα της αγροτικής οικονομίας. Τα σύνορα θα ανοίξουν και για τους εργάτες γης, αλβανικής καταγωγής, με κατά παρέκκλιση διαδικασία, προκειμένου να πραγματοποιηθούν η συγκομιδή και η συσκευασία των αγροτικών προϊόντων. Πρόκειται για κλάδο εργασίας που η έλλειψη εργατικού δυναμικού καλύπτεται από τους μετανάστες. Καλύπτεται πρωτίστως από το «παράνομο» φθηνό εργατικό δυναμικό που υφίσταται ακραία εργασιακή εκμετάλλευση, σύγχρονες μορφές δουλείας και τις χειρότερες μορφές διαβίωσης, με την ανοχή του κράτους και των φορέων του. Σε αυτόν τον κλάδο της οικονομίας τα μέτρα προστασίας από την πανδημία απουσιάζουν παντελώς. Οι αγροτοβιομηχανίες και οι αλυσίδες εφοδιασμού τροφίμων θα διασωθούν από την πανδημία, στην Ελλάδα -στον νότο και στο βορρά-πατώντας πάνω στις ζωές των αλλοδαπών εργατών.

Η μετάλλαξη «0»: πάρε ένα ντεπόν και έλα για δουλειά..

Στο πέμπτο κύμα της πανδημίας η μετάλλαξη 0 θα κυριαρχήσει, η υπερμεταδοτικότητά της θα εκτινάξει τα κρούσματα και θα φέρει την Ελλάδα πρώτη σε κρούσματα και θανάτους. Όπως αναφέρουν επιστημονικά και κυβερνητικά χείλη, τα συμπτώματα είναι ήπια. Τούτων λεχθέντων, η κυβέρνηση φρόντισε να παρουσιάσει την μετάλλαξη «0» σαν απλή γρίπη και να ακολουθήσει την πολιτική της ανοσίας αγέλης. Με τα νέα μέτρα που εξήγγειλε ο ΕΟΔΥ, η καραντίνα των νοσούντων μειώνεται σε 5 ημέρες για τους ασυμπτωματικούς και όσους/όσες έχουν ήπια συμπτώματα, ειδικότερα για το νοσηλευτικό προσωπικό που νοσεί με λοίμωξη από Sars-Cov-2, ο ΕΟΔΥ αναφέρει «απομόνωση πέντε (5) ημερών και επιστροφή στην εργασία με ή χωρίς αρνητικό *testing* εάν είναι ασυμπτωματικοί ή με ήπια συμπτώματα». [\[19\]](#)

Το μήνυμα ελήφθη από τους εργοδότες του ιδιωτικού και δημοσίου

τομέα και απαντούν στα περιστατικά νόσησης από κορωνοϊό ως εξής: «πάρε ένα ντεπόν και έλα για δουλειά».[20] Πιέσεις δέχεται και το υγειονομικό προσωπικό «να μην κάνουν τεστ για τον κορωνοϊό για να μη δημιουργηθεί πρόβλημα στα τμήματα σε περίπτωση που το προσωπικό βγει θετικό, καθώς το προσωπικό είναι οριακό».[21] Το υγειονομικό πρωτόκολλο στην εκπαίδευση μετατρέπει τους εργαζόμενους στην εκπαίδευση σε επιτηρητές της νόσησης των παιδιών των εργαζόμενων τάξεων. Ο υπουργός Ανάπτυξης είναι σαφής «τα κλειστά σχολεία σημαίνει αναστάτωση στην οικονομία».[22] Οι αναρρωτικές άδειες , στο «απόσπασμα». Η ελληνική οικονομία χρειάζεται τους εργαζόμενους στην εκπαίδευση να φυλάνε τα παιδιά των εργαζομένων, τους εργαζόμενους στον τομέα της υγείας για να παρέχουν υπηρεσίες υγείας σε όσους/σες νοσούν. Σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας οι εργαζόμενες τάξεις νοσούν, αλλά πρέπει να παράγουν αξία. Στην πανδημία η αναπαραγωγή των εργαζόμενων τάξεων γίνεται με τους πιο σκληρούς και βάρβαρους όρους του κεφαλαίου.

Στην διάρκεια της πανδημίας δύο πόλοι εξουσίας ενισχύθηκαν: το κράτος και ο εργοδότης

Καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας το κράτος παρενέβη για να θέσει τους όρους διαχείρισης των επιπτώσεων της πανδημίας και στην πορεία για να θέσει τους όρους «επανεκκίνησης» της οικονομίας. Το νεοφιλελεύθερο καθεστώς έκτακτης ανάγκης που κήρυξε η κυβέρνηση απαιτεί «ισχυρό κράτος». Ένα κράτος που θα άρει τους κανόνες του αστικού δικαίου και θα νομοθετεί κανόνες της συγκεκριμένης κατάστασης. Η οικονομία νοσεί, γι' αυτό χρειάζεται ένα κράτος με αποφασιστικότητα, δύναμη, βία και καταστολή. Χρειάζεται ένα αυταρχικό κράτος «νόμου, τάξης και ασφάλειας». Το αυταρχικό νεοφιλελεύθερο κράτος στη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης διεκδίκησε το μονοπώλιο της βίας για να κρατήσει τους κυβερνώμενους υπό υγειονομική επιτήρηση.

Ωστόσο, μέλημα του αυταρχικού νεοφιλελεύθερου κράτους δεν είναι μόνο η μονοπώληση της βίας αλλά και η «μονοπώληση» της πολιτικής παρέμβασης. Στο πρώτο κύμα της πανδημίας, οι κυβερνητικές αποφάσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας αντικαθιστούν το Κοινοβούλιο και αναστέλλουν κάθε μορφή συνάθροισης και δημόσιας εκδήλωσης. Οι συλλογικές αντιστάσεις των υποτελών τάξεων μπαίνουν σε καραντίνα. Η πολιτική παρέμβαση των συνδικάτων, των πολιτικών κομμάτων και των πολιτικών και κοινωνικών συλλογικοτήτων σχεδόν μηδενίζεται. Η νεοφιλελεύθερη αυταρχική κυβέρνηση αποφασίζει, πράττει και δρα ανεξάρτητα από την κοινωνία, νομοθετεί και καταστέλλει χωρίς να δεσμεύεται από την τυπικότητα των νόμων του αστικού κράτους δικαίου.

Δύο πόλοι εξουσίας ισχυροποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας: το κράτος και ο/η εργοδότης/ρια. Οι κρατικές πολιτικές ενίσχυσαν το διευθυντικό δικαίωμα των εργοδοτών, παρέχοντάς τους την απόλυτη εξουσία να χρησιμοποιεί τα «έκτακτα» μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας (αναστολή συμβάσεων εργασίας, διαθεσιμότητα, μεταφορά προσωπικού, κάθε μορφή ευέλικτης μορφής απασχόληση), παρακάμπτοντας τις ισχύουσες μορφές τυπικής διαβούλευσης ή συναίνεσης των εργαζομένων. Το αυταρχικό κράτος σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης νομοθετεί τους κανόνες που αυταρχικοποιούν και τους χώρους εργασίας. Το μικρό και επιτελικό κράτος της ΝΔ είναι παρεμβατικό. Παρεμβαίνει για να θέσει τους κανόνες του παιχνιδιού στην αγορά εργασίας.

Η επανεκκίνηση της οικονομίας χρειάζεται την απελευθέρωση της εργατικής δύναμης. Οι περιορισμοί στην κίνηση και την κυκλοφορία των εργαζομένων αίρονται για να καταστεί η οικονομία «υγιής», με τίμημα τη δική τους υγεία. Για τον σκοπό αυτό το κράτος χρησιμοποιεί όλα τα όπλα, την ατομική ευθύνη, την επιτήρηση, την εξατομίκευση των εργασιακών σχέσεων, την ευελιξία του χρόνου εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η «υγιής» οικονομία πρέπει να μείνει ανεπηρέαστη από τις πληθωριστικές προσδοκίες των υποτελών τάξεων. Η ενίσχυση του

Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) και της πρωτοβάθμιας φροντίδας, η επίταξη των ιδιωτικών δομών υγείας, οι προσλήψεις υγειονομικού και εκπαιδευτικού προσωπικού, η δωρεάν παροχή διαγνωστικών ελέγχων νόσησης (self test, rapid test, pcr) αντιμετωπίζονται σαν δημοκρατική υπερβολή και λαϊκισμός.

Το ισχυρό πολιτικό κράτος πρέπει να εξασφαλίσει τη λειτουργία της ελεύθερης οικονομίας περιορίζοντας τη δημοκρατία και αποτρέποντας κάθε οικονομικό-κοινωνικό αίτημα των κυβερνώντων που θα θέσει σε κρίση τη διακυβέρνηση της έκτακτης κατάστασης. [\[23\]](#) Οι κυβερνώντες απειλούν την κοινωνία που νοσεί με τέταρτο μνημόνιο σε περίπτωση κάλυψης των αναγκών της. Η κάλυψη των κινδύνων είναι ιδιωτική υπόθεση, είναι υπόθεση ατομικής ευθύνης. Η κοινωνία, ως άτομα και οικογένειες, φέρει την αποκλειστική ευθύνη των αποφάσεών της και οι πολίτες αναλαμβάνουν με ίδια μέσα την ασφαλιστική κάλυψη των κινδύνων. Το κράτος οφείλει μόνο να επιβλέπει την ατομική συμπεριφορά και να επιτηρεί την αγορά. Για την αυταρχική νεοφιλελεύθερη ελληνική κυβέρνηση η υγειονομική επιτήρηση είναι η επιτήρηση της ατομικής ευθύνης των ιδιωτών, η επιτήρηση για τη διασφάλιση της υγείας της οικονομίας.

Οι κρατικές πολιτικές για την διασφάλιση της υγείας της οικονομίας δεν πρέπει να είναι προσωρινές και έκτακτες, το αντεργατικό νομοσχέδιο του Χατζηδάκη τις κανονικοποιεί. Η ανάκαμψη της οικονομίας από την πανδημία χρειάζεται την περαιτέρω ελαστικοποίηση της χρήσης του εργατικού δυναμικού αλλά και την συρρίκνωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών. Η «υγιής» οικονομία χρειάζεται να προστατευτεί από την συλλογική οργάνωση των προσδοκιών των εργαζόμενων τάξεων, χρειάζεται την καθολική ενσωμάτωση της αρχής του ανταγωνισμού, την αποπολιτικοποίηση των οικονομικο-κοινωνικών σχέσεων και την εξάλειψη κάθε μορφής κοινωνικής σύγκρουσης.

Θυμίζουμε ότι στο πόρισμό του ο Πισσαρίδης, στην ίδια κατεύθυνση της απο-πολιτικοποίησης των οικονομικο-κοινωνικών σχέσεων, προτείνει ο κατώτατος μισθός να καθορίζεται σταθερά από το κράτος και όχι με διαπραγματεύσεις εργαζομένων-

εργοδοτών, να καθορίζεται δεσμευτικά για την κυβέρνηση από Συμβούλιο Εμπειρογνομώνων με τριετή θητεία και το ύψος του να μην συνδέεται με επιδόματα, συντάξεις και διάφορες μεταβιβάσεις από το κράτος. Η θέσπιση συμβουλίων εμπειρογνομώνων ή ανεξάρτητων αρχών είναι αυτή που θα διασφαλίσει την «ουδετερότητα» των κρατικών παρεμβάσεων.

Βασικό επίτευγμα της αυταρχικής νεοφιλελεύθερης κυβέρνησης, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, είναι η υπαγωγή των μορφών οργάνωσης των υποτελών τάξεων, τα σωματεία τους, υπό κρατική επιτήρηση. Ταυτόχρονα θέτει εκτός νόμου την συλλογική αντίσταση και διεκδίκηση των εργαζόμενων τάξεων. Η έξοδος από την πανδημία, όποτε και αν γίνει, συντελείται με όρους ήττας της εργασίας, με απουσία της πολιτικής εκπροσώπησης των υποτελών τάξεων, με κατακερματισμένες τις πολιτικές και συνδικαλιστικές δυνάμεις της ριζοσπαστικής και αντικαπιταλιστικής αριστεράς, και κυρίως με βαθιά κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος. Το εργατικό/συνδικαλιστικό κίνημα πρέπει να αναστοχαστεί πάνω στην στρατηγική και την τακτική του. Καλείται να αναζητήσει τα όπλα που θα του επιτρέψουν να αντισταθεί απέναντι στον πόλεμο του κράτους και του κεφαλαίου ενάντια στις υποτελείς τάξεις.

[1] Ενδεικτικά: ΚΥΑ με αριθμ. Δ.1.α/Γ.Π.οικ. 13805/3.4.2021 (ΦΕΚ Β΄ 843/2021) «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από την Πέμπτη, 4 Μαρτίου 2021 και ώρα 6.00 έως και την Τρίτη, 16 Μαρτίου 2021 και ώρα 6.00.»

[2] Άρθρο 4 της ΠΝΠ της 11ης Μαρτίου του 2020.

[3] ΠΝΠ, ΦΕΚ Α΄ 55/11-03-2020

[4] <https://tetradia-marxismou.gr/εργασιακές-σχέσεις-στο-covid-19/>

- [5] <https://www.in.gr/2020/06/14/economy/theoxaris-ayto-savvat-okyriako-epanekkinoume-elliniko-kalokairi/>
- [6] <https://commune.org.gr/i-pandimia-stous-chorous-ergasias-a-tomiki-efthyni-gia-tous-ergazomenous-aneftynoi-kratos-kai-ergodotes/>
- [7] <https://primeminister.gr/2020/10/31/25151>
- [8] <https://commune.org.gr/as-pethanoun-gia-tin-oikonomia/>
- [9] <https://covid19.gov.gr/ypochreotika-rapid-tests-gia-tous-a-nemvoliastous-ston-idiotiko-tomea/>
- [10] <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/ergodotes-tha-oristi-kopoioun-rapid-test.html>
- [11] <https://www.taxheaven.gr/circulars/14814/ariom-ylg-g-p-oi-k-96967-8-10-2012>
- [12] Απόφαση 451/2020, Άρειος Πάγος
- [13] https://www.avgi.gr/koinonia/375148_epaggelmatiki-asthene-ia-stin-eyropi-alla-atomiki-eythyni-stin-ellada-toy-mitsotaki
- [14] <https://ypergasias.gov.gr/p-tsakloglou-314-dis-evro-gia-t-i-stirixi-tis-apascholisis-kai-ton-epicheiriseon-pou-epligisan-apo-tin-pandimia/>
- [15] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0249_EL.html
- [16] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0294&from=el>
- [17] <https://www.olympusmera.gr/social/50372/>
- [18] <https://www.capital.gr/oikonomia/3577561/xamogela-stin-oikonomia-logo-tourismou>
- [19] <https://www.in.gr/2022/01/03/greece/eody-odigies-gia-apom-onosi-kai-karantina-krousmaton-kai-stenon-epafon/>
- [20] https://prin.gr/2022/01/πάρε-ένα-ντεπόν-κι-έλα-για-δουλειά-κ/?fbclid=IwAR2ieIBGSvNp7ham6tFPI-ZRC7I0ab-5H8Zu6MDVR4_-04lZN3sdDULkBg

[21] <http://ergasianet.gr/2022/01/04/εργαζόμενοι-δέχονται-πιέσεις-για-να/>

[22] https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/367105_anoigma-sholeion-pote-kai-pos-tha-anoixoun-ta-sholeia-ti-allazei-sta-protokolla

[23] *Ισχυρό κράτος και ελεύθερη οικονομία, W. Bonefeld, εκδόσεις angelous novus.*

Πηγή: commune.org.gr